

**POGOVOR Z
MAG.
VALERIJO
PERGER
STR. 4-5**

**NAJBOLE
RAD MA
NARAVO IN
ŽIVALI
STR. 6**

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 26. januarja 2006 ☼ Leto XVI, št. 4

Delegacija parlamentarne skupine prijateljstva s Slovenijo v Porabju in Sloveniji

»IMAMO SE ČESA NAUČITI OD SLOVENIJE«

Na povabilo predsednice parlamentarne skupine prijateljstva z Madžarsko Marie Pozsonec je bila od 18. do 20. januarja na tridnevni obiski v Sloveniji delegacija skupine prijateljstva s Slovenijo v madžarskem parlamentu pod vodstvom predsednika *Jánosa Halásza* (FIDESZ). Člani delegacije so bili *dr. Miklós Balogh* (stranka socialistov), *László Nógrádi* in *Dénes Parragh* (FIDESZ). Madžarski parlamentarci so imeli na programu srečanje s podpredsednikom Državnega zbora Vasjo Klavaro, sestali so se s pomurskimi poslanci pod vodstvom podpredsednika parlamentarne odbora za zunanjo politiko Jožefa Horvata. Madžarske parlamentarce je sprejel tudi predsednik OZP Jožef Jerovšek. Na programu obiska je bil pogovor s skupno delegacijo k omisije za narodne skupnosti in skupine prijateljstva z Madžarsko pod vodstvom Marie Pozsonec. Madžarska delegacija je obisk sklenila v petek, in sicer v Lendavi, kjer je obiskala nekatere madžarske inštitucije. V Lendavi so se pa člani delegacije ustavili tudi v sredo, kjer so se pogovarjali s predsednikom Pomurske madžarske narodne skupnosti Györgyem Tomko.

Člani skupine prijateljstva s Slovenijo madžarskega parlamenta na obisku v Radiu Monošter

Redkokdaj se zgodi, da se kakšna madžarska parlamentarna delegacija, ki je namenjena v Slovenijo, pred odhodom ali med potjo ustavi v Porabju, da bi se seznani s položajem Porabskih Slovencev. Madžarski parlamentanci so pred odhodom v Slovenijo obiskali Monošter in Gornji Senik, kjer so jih predstavniki Slovencev na Madžarskem seznanili z nekaterimi perečimi problemi slovenske skupnosti, med drugim s položajem šolstva, s težavami v zvezi s slišnostjo monoštrskega slovenskega

radia, z nerazvitostjo infrastrukture...

Od predsednika skupine prijateljstva s Slovenijo Jánosa Halásza smo zvedeli, da skupina v madžarskem parlamentu deluje od leta 1990, članstvo v skupini je prostovoljno in neodvisno od strankarske pripadnosti, zato je skupina eno redkih teles parlamenta, kjer ni strankarskih interesov in bojov. Člani skupine so pristaši madžarsko-slovenskih stikov, zato posvečajo pri svojem poslanskem delu posebno pozornost le-tim. Skupina šteje pri-

bližno 15 članov. Praksa je, da se skupina v enem mandatu največ dvakrat sreča s skupino prijateljstva z Madžarsko slovenskega državnega zbora. Srečanja služijo izmenjavi izkušenj na področju parlamentarne dela, pogovorom o sodelovanju ter izkoriščanju prednosti, ki jo prinaša skupno članstvo v EU. Na dnevnem redu tokratnih pogovorov je bil tudi položaj Slovencev na Madžarskem in Madžarov v Sloveniji. »Imamo se česa naučiti od Slovenije,« je povedal v pogovoru predsednik Halász.

»Tudi po evropskih merilih je vzorno, kako obravnava, koliko pozornosti posveča Slovenija manjšinam, ki živijo na njenem ozemlju. To posebej velja za madžarsko in italijansko manjšino. Ne mislim le na posebnost in jamstvo slovenskega volilnega zakona, ki manjšina garantira, da imata svojega poslanca v državnem zboru, temveč na delovanje inštitucionalnega sistema in podporo le-temu, ki pripomore k ohranjanju jezika in kulture prekmurskih Madžarov. Menim, da so to zadeve, katere se splača naučiti, posebno zato, ker smo na Madžarskem v zadnjih letih v zaostanku. Dobro bi bilo ponovno izgraditi načeli vzajemnosti in reciprocitete. Podpora, namenjena kulturi in šolstvu Slovencev na Madžarskem, se ne bi smela iz leta v leto nižati, če pogledamo sorazmerje v odstotkih, temveč višati. Poslanci moramo dati pobudo za to, moramo opzarjati na to. Vem, da ne bomo mogli zagotoviti iz danes na jutri tistega, kar zagotavlja Slovenija, toda pomembno je, da si prizadevamo, da tudi z večkratno navzočnostjo med manjšino opozarjamo vsakokratno vlado na njene naloge.«

M. Sukič

Nāše senje

Dobro vejn, ka te vi, dragi bralci, tak prajli, ka meni samo tisti »indašnji« cajt napameti odijo, če začnete šteti moje misli. Ne morem si pomagati za toga volo zatok, ka so meni že ednoga »vōozvonili«, moram napamet vzeti, ka sam v tistij lejta, od šterij tak pravijo, ka se začne starost. Če je pa tau tak, te pa človek pomaleg samo od spominov žive. Mladi se radūjte svojoj mladosti, depa ne pozabite, vam lejta tū ta skaučijo, sploy pa, če nete pazili. Pa se te brž ma zgoditi, ka nas zgrabite.

Vse je relativno. Bila sam – nej gnauk, nej dvakrat – na zdravniškom pregledi, pa te gda so mi v oči povedali, ka leko, ka smrtni beteg mam, sam buma sploy v velkoj nevauli bila, na teltja, ka se je tau vidlo na meni. Pa mi je te mlada asistenka, štera je tam računalnik mantrala, etak prajla: »Ka se pa te vi zdaj tūj žalostite? Vej ste pa že zadosta živeli.« Pa kakoli me je bantivalo, ona je mejla pravico. Kelko, pa kelko od mene dosta mlajši lūdi mira, kelko jij je, šteri so svoja »senja« nej mogli spuniti.

Senje, senje. Gnauk, gda smo deca pa mladi bili, smo dosta kaj senjali. Gda smo krave vlačili za lance, gda smo dugo vōr pasli, te smo senjali. Dosta vse. Naša mala fantazija nas je odnesla po različni krajinaj, postali smo srečni, sposobni lūdje, dostavse smo zadobili. Te smo etakšoga ipa oblūbili, ka mo se včili neprestanoma, ka mo delali za tau, ka vse naredimo. Dostim so se senje uresničile, dostim pa – pa nas je več – nej.

Žmetna pa malo lekejša lejta smo zadobili, klali smo se po svejti ali smo ostali doma na naši »srmastvaj«. Pa ali etak ali tak, našoj ge-

neraciji so se te mladostne senja pomaleg vkūp obračele. V šauli smo se včili pesem Sándora Petőfija »A XIX. század költői«, štera nas etak podbūdjava:

»Ko iz košare obilnosti si vsakdo lahko vzame, ko k mizi pravičnosti vasakdo lahko prisede, ko žarek sonca obsije vse domove, takrat se zaustavimo in obljubljeno deželo iz srca pozdravimo.

(prevod: Suzana Guoth)

Vōrvali smo, ka tau es pride. Gnes pa nej tak. Naši porabski lūdje, ka so leko dosegnili, so z velkim trūdōm, z dostim aldūvanjom, z dostim delom dosegnili. Pa če bi leko zdržali te vrejdnosti – moralne pa finančne – ka smo dosegnili, če bi leko k tomi eške več vcuj dali, že nej mi, liki naša deca, vnuki, pravniki, te bi eške lepše bilau. Samo ka je es prišo nauvi svejt. Naša deca, sploy pa naši vnuki že skauz televizije, skauz interneta senjajo. Ka senjajo? Nauvi svejt, nauvo življenje. Tak je naure naredijo, ka včasim človek tak misli, ka so tau nej naši. Gde so tiste vrejdnosti, gda smo dobili 20 filerov pa smo radi bili. Da smo dobili eden mali cukar, smo ga za velko meli. No, nej ka bi za tistimi srmačkimi cajt dja ukala, depa nej bi škaudilo dosti mladim, če bi povejmo, kakšno leto tak mogli živeti, kak smo mi živeli. Pa itak. Dali smo rosagi sposobne lūdi. Pa šteri so gnes vōnavčeni, tiste so stariške dali včiti z velkim aldovom. Mladi so nej mamila (kábitószer) brali, nej so se do zemle napili, cilje so meli. Gnes je pa dosta vse krivo – televizija, različni filmi, internet – pa vejga Baug ka vse, da mladino nauro re-

dijo, pa te, če se njim svoje senje ne priška uresničiti, te segnejo po mamilaj, po pijači... Zaman pravijo, ka tū pri nas eške tau ali tisto nega. Kaj pa nej! Geste. Pa te zgibimo svoje drage, v steraj smo telko vūpanje meli, za štere smo telko delali. Senjajmo. Senjati trbej. Depa s čisto glavauv. Ne naganjajmo takše senje, ka jih ne moremo zaojdti.

Irena Barber

WOLFGANG AMADEUS MOZART

27. januar 1756

Živel je nekoč velik glasbenik, eden največjih komponistov vseh časov, ki je neizmerno ljubil glasbo in je vsak dan, vsak mesec svojega kratkega življenja žrtvoval za to, da bi iznašel najlepše melodije, s katerimi lahko osrečuje človeštvo že blizu četr tisočletja. Bil je deležen vseh vrhov priznanja in je preživel skrajne globine revščine. Na vseh

kraljevskih slavnostih je svojo visoko umetnostjo dosegel največja občudovanja, s svojim virtuosnim igranjem očaral poslušalce. Samoten, v največji bedi in zapuščenosti je preživel zadnje dneve svojega življenja. Salzburg, kjer je rojen, je postal svetovno znano mesto, kamor priromajo letno milijoni, da bi spoznali poseben čar, posebno vzdušje, ki ga vzbuja spomin na tega velikana evropske kulture.

Če bi hoteli orisati, kaj pravzaprav pomeni muzikalno-ustvarjalni genij, zadoštuje postaviti enačaj med pojmom genij in Mozartom, kajti on je ta pojem utelesil v največji popolnosti. V svojem kratkem življenju, v katerem lahko računamo 28 let ustvarjalnega dela, je ustvaril 626 kompozicij, med te niso všteta tista dela, ki so se sčasoma zgubila. Njegovo življenjsko delo obsega vse glasbene zvrsti cerkvene in posvetne glasbe, od maše do rekviema, od igre s petjem do opere, od komorne glasbe do orkestralne glasbe in instrumentalnih koncertov.

Še danes veljajo besede Josepha Haydna, ki jih je svečano povedal Leopoldu Mozartu, očetu velikega mojstra: »Bog mi je priča, da vam govorim resnico, vaš sin je največji komponist, ki ga osebno in po imenu poznam.« 27. januarja, ko mineva točno 250 let od njegovega rojstva, bi lahko bilo ravno tako aktualno prositi vsemogočega Gospoda, »naj nam končno zopet enkrat pošlje novega Mozarta, ker ga tako strašno pogrešamo«, kakor je to v svoji molitvi prosil velik komponist Max Regan ob stoletnici smrti največjega glasbenika zgodovine svetovne kulture.

Suzana Guoth

V Porabju spet beremo Cicido, Ciciban, Pil in še kaj

Slovenske otroške in mladinske revije so zanimivo in privlačno čtivo za majhne in velike otroke na tej in oni strani meje. Tudi v Porabju so bile dolga leta spremljevalke pouka in drugih dejavnosti v narodnostnih šolah in vrtcih; vse do tlej, dokler niso financerji ugotovili, da je to velik strošek, in vse skupaj ukinili. Potem sem na šolah in v vrtcih nešteto-

krat poslušala prošnje učiteljev in vzgojiteljic, da bi spet dobivali slovensko otroško in mladinsko periodiko. Z lanskim septembrom mi je končno uspelo; naročili smo in tudi dobivamo sedem najbolj popularnih slovenskih otroških in mladinskih revij, to pa so: **Cicido, Ciciban, Pil, Pil plus, Dino, Gea in Moj planet**. Vse porabske narodnostne šole in vrtci dobivajo po nekaj izvo dov zanje primernih revij. Odmevi so zelo pozitivni; tako otroci v vrtcih kot učenci v osnovnih šolah in dijaki na gimnaziji nestrpno čakajo nove številke. Vsebine so privlačne in zanimive, revijam so večkrat priložena lična darilca, ki si jih učenci z veseljem razdelijo. Celoletna naročnina znaša približno milijon tolarjev, pokriva pa jo Zavod RS za šolstvo. Malim in velikim bralcem naših slovenskih revij želimo veliko užitkov ob branju in mnogo naučenih novih slovenskih besed.

Valerija Perger

DOMANJŠEVCI/DOMONKOSFA - PODRUŽNIČNA CERKEV SV. MARTINA IN VENČESLAVA

Med spomenikami srednjega veka v gnešnjomi Prekmurji vela domanjšavska cerkev za najstarejšo. Rano so jo gor postavili, ešče pred sredino 13. veka, mislimo ka ešče pred 1240 (pred tatarskimi bantüvanji). Mogla je v tistom časi tam ob njoj biti edna trno važna postojanka-kaštel, gde je živo nekše fele plemič, nemešnjak, šteri je biu med tistimi jabagionami-stražarimi meje (lat. *speculatores*), ka so Őrség vahtali. Čiglij nam je dobro znano, ka je glavni stan tej stražnikov nej biu daleč vkraj, na, biu je v Őriszentpétri, de tü stogi ranč tak zvün vesi vednako stara cerkev kak v Domanjševcaj. Tau guči samo, ka je te biu preci dober čas, ka so leko gor postavljali no-ve templeme.

spomeniško slavo. Čiglij so jo v 19. veki (1872) predelali po historističnoj modi, so njej vrnili pravi spomeniški, romanski značaj komaj v lejtaj 1971-74. Ide za boži hram, de

Domanjševci/Domonkosfa; pogled na romansko cerkev iz jugozapada, postavljeno ešče pred 1240 (foto Janez Balažic)

je zapadni stolp (tören) biu knjemi tak zazidani, ka je brž držo z mostom do gradišča,

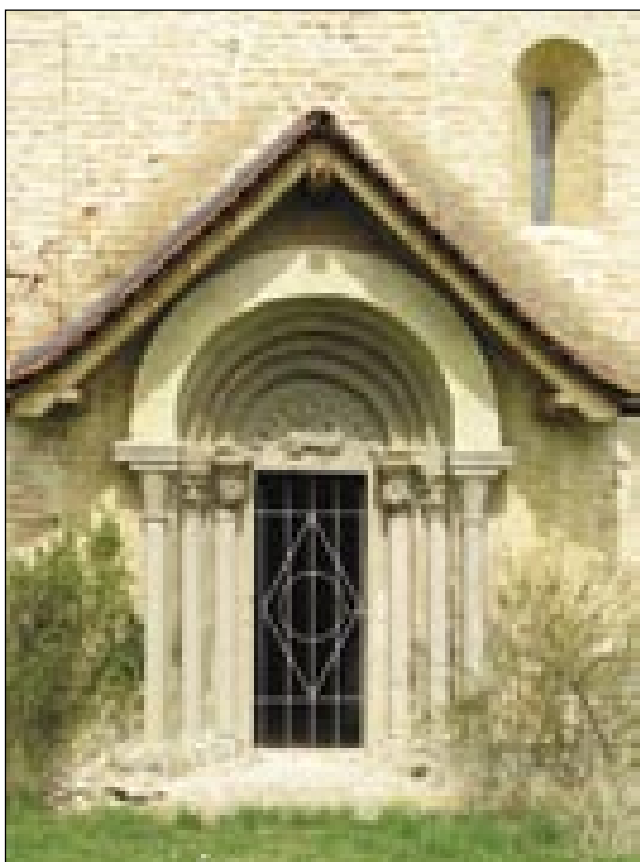
se tak včeno pravi gosposka empora. Na njoj je te vküper s familijov pa kakšimi erešnjimi Boga molo tü. Spodi pod njim v ednostavnom pravokotnom hajovi, z etak po ro-

sličnimi v celom zapadnopa-nonskom teritoriji.

Neka pa ma te naš hram inačik, tak inačik, ka skoro nema para. Tau je kiparski (szobrász) okras južnoga portala, tistoga, šteri je biu napravljeni za vstopnje prostoga naroda v cerkev. Napravljeni je iz dobroga, trdoga materiala, iz vulkanskoga kamna (tufa). Tak, kak so ga dobro navčeni meštri vküp postavili, vö kaže, nekše fele stubasti portal, sestavljeni iz tenkij stebričov, šteri se zgoraj skončajo v zoomorfnij glavaj-kapitelaj. Tau so takši ekstra liki, štere so fejest radi nücali pri kinčanju cerkev. Vejmo pa, ka takše fele fantazmagorični motivi krasijo premnoge srednjeveške rokopisne iluminacije (kepi v knjigaj) in gučijo o vmnogo starejšij mitičnij zgledaj, da bi njim bar

do antike daleč nazaj leko sledili. Iz kapitelov se zdiga-jo dele v romanski polkroug sklesane arhivolte in zamejüvlejo podobo *Jagnjeta božoga s križom* v sredini. Da pa je, če dobro gledamo, tau nej glij jagnje, nego nekše fele *lev (oroszlán) s križom*, šteromi se rep skončüvle v formi kralovske (francoske) lilije. Dugo je trpelo, ka so moji predhodniki, ekstra pa pokojni dr. Marijan Zadnikar, gor prišli, ka se v tom jagnjeti skriva globša istina: takša, ka moremo v domanjšovskomi liki prepoznati prefiguracijo (spojitev) motiva *jagneta božega in leva (oroszlána)* in ga razmiti kak pokrovitelov prikriti poklon kralovskomi troni, se pravi iz poštüvanja moči in vlasti vogrske kralovske dinastije Árpád.

Janez Balažic

Jagnje bože kak lev; znamenje poštüvanja kralovske moči in vlasti (foto Janez Balažic)

V Domanjševcaj/Domonkosfi na fejest lejpomi placi sameva iz cigla zidana romanska cerkev in si zasluži največšo

do domovanja lastnika. On je te v cerkev tak prišo k meši prek ednoga lesenoga mosta, na nekše fele kouroš, šteromi

manskomu mujštri napravlenimi oknami v južnoj stejni, je molo prosti narod, šteri je notra stau po skož južni, svet-sko važen portal.

No, notri, sčista naprej pa je v trno lepau in napau v kroug zazidanoj apsidi stau oltar. Viska, pa z ozkov romanskov oknov napravljena apsida razodevle pravo vrejdnost romanske arhitekture. Ešče bole pa se da prek vsega raz-miti tisto düšno prostranje (lat. *vita contemplativa*) cerkvenoga prostora, de je leko človek vmnogo bliže k sebi, pa če vörvle, k Bougi tü. Romanika je znala k človeki. Zatau je domanjšovski hram tak blüzi marsišteromi vörniki, pa vsikšomi popotniki tü. Takši ka iščejo mir, toga pa se tam da najti.

Moremo si misliti, ka je takši boži hram dobro djau tak erešnjim kak preprostomi vörniki. Placi za düšno skrb so bili v tistom časi nekak po človeki merjeni, nej so se tak dičili z višinov kak kesnej got-ski templumi. Domanjšovski boži hram ma puno bratran-cov pa sestričen. Leko se meri s cerkvijov v Őriszentpétri, pa

Pripovejsti iz Muzeja Murska Sobota

Ram

V rekonstrukciji indašnjoga rama, v sterom je črna künja tō, nam Muzej Murska Sobota pripovedavle o tisti časaj, ka je ništerni eške poumnijo. Rejsan, ka so nouvi časi prines-li nouve šege pa ravnanja v našom žitki, dapa gda človek vidi kaj takšnoga, ga za srce zgrabi nikšna mila nostalgija. Vsikša stvar v tom rekonstruiranom rami je original gé, so je inda za istino nücali indašnji lidže v indašnji krajini med

Muro pa Rabo. Ka vse se najde v rami, pa mo vöziskali, pa denemo nut v novine Porabje. Gvüšni smo, ka do naši starej-ši Porabci zvekšoga poznali vsikšo stvar, od stere de guč.

Miki Roš

OD SLOVENIJE...

Slovenski vojaki bodo šli v Irak

Slovenska vlada je soglasno sklenila, da bo Slovenija v okviru misije zveze NATO za usposabljanje iraških varnostnih sil v Irak napotila štiri vojake. Delovali bodo v centru Al Rustamija pri Bagdadu. V Irak bodo napoteni na prostovoljni podlagi najkasneje v dveh mesecih. Obrambni minister Karl Erjavec je poudaril, da njihove naloge ne bodo vključevale bojnih nalog, niti sodelovanja v operacijah sil koalicije, ampak bodo usposabljali iraške varnostne sile. Mandat bo šest mesecev z možnostjo ponovitve ene rotacije. Iz katere enote SV bodo, še ni znano. Stroški napotitve bodo letos 46,8 milijona tolarjev, v letu 2007 pa okoli 15 milijonov tolarjev. Vlada meni, da zaradi te odločitve ne bo prišlo do povečane ogroženosti Slovenije, s čimer pa se mnogi ne strinjajo. Opozicija in tudi nekatere zunajparlamentarne stranke so se na odločitev vlade odzvale povečini negativno, zveza NATO pa jo je pozdravila, in tudi predsednik republike Janez Drnovšek meni, da je pravilna.

Potujoči predsednik države

Predsednik republike Janez Drnovšek se je mudil v Parizu, kjer je predstavil svojo pobudo za rešitev krize v sudanski pokrajini Darfur. V francoski prestolnici se je srečal s francoskim ministrom za zunanje zadeve Phillippom Douste-Blazyjem in predsednikom senata Christianom Ponceletom. Iz Pariza je Drnovšek odpotoval še v New York, kjer se je srečal z generalnim sekretarjem Združenih narodov Kofijem Annanom, od tam pa še v Washington, kjer je s krizo v Darfurju seznanil skupino ameriških senatorjev, nato pa je odpotoval še v La Paz, kjer se je udeležil zaprisege nove bolivijske predsednice Eva Morales. Priložnost je izkoristil za srečanja s predsedniki latinskoameriških držav, ki jim je predstavil pobudo za Darfur.

Pogovor z mag. Valerijo Perger

DVOJEZIČNOST – EDINA USPEŠNA OBLIKA PORABSKE ŠOLE

Višja svetovalka za šolstvo Slovencev v Porabju mag. Valerija Perger, profesorica slovenskega jezika in književnosti, je avtorica knjige *Tudi to je slovensko Porabje*. Knjiga je bila predstavljena za slovenski kulturni praznik, 8. februarja leta 1996 ali nekaj manj kot štiri leta po tistem, ko je Valerija Perger začela z delom v porabskih narodnostnih šolah in na drugih, predvsem v vzgojo in izobraževanju povezanih področjih. Sem, denimo, sodi Vizija razvoja narodnostnega šolstva, napisana marca 2005 in številni članki v slovenskem in madžarskem informativnem in strokovnem tisku. Lansko leto je na mariborski Pedagoški fakulteti uspešno zagovarjala magistrsko delo *Položaj in vloga slovenskega jezika v narodnostni šoli v Porabju: sociolingvistična presoja porabskega modela manjšinskega izobraževanja*. Valerija Perger, kot lektorica, skrbi tudi za lep slovenski jezik v časopisu, ki ga vsak teden prebirate. Več kot dovolj razlogov in izzivov za pogovor za Porabje.

• **Knjigo *Tudi to je slovensko Porabje* ste napisali kar hitro po tem, ko ste leta 1992 prišli na Madžarsko. Vsebinska knjige, s predgovorom Franceka Mukiča, tedaj novinarja v Sombotelu, je bila zelo odmevna. Zakaj?**

»Najverjetneje zato, ker je, vsaj po mojih informacijah, to bil prvič nek drugačen pogled na porabsko stvarnost. Pogled od zunaj, pogled nekoga, ki ni bil obremenjen niti s preteklostjo, niti s težkim otroštvom, niti s takšnimi ali drugačnimi političnimi opcijami; pač pogled nekoga, ki je morda, za moje pojme danes, hotel malo preveč direktno in kritično za tisti čas spregovoriti o porabskih problemih.«

• **Od izida knjige je minilo deset let. Malo ali dosti; kako se šteje – po vaše – čas v Porabju, pri čemer ne mislim samo na izobraževalno pod-**

ročje, ampak tako nasploh?

»Zelo relativno. Zato, ker vse, kar sem zapisala v knjigi takrat, še vedno drži.

Morda nekatere ugotovitve iz tistih časov držijo celo potrjeno. Torej: vse kar sem takrat zapisala, mislim še danes. Zelo malo stvari je, ki so se spremenile in so zdaj drugačne. Morda lahko govorimo o večji odprtosti, večji komunikativnosti ljudi, posebej glede obiskovalcev iz Slovenije. Morda se je povečalo zaupanje do nas, ki prihajamo

Valerija Perger na podelitvi magistrske diplome z rektorjem Univerze, dr. Ivanom Rozmanom, in dekanom PF, dr. Bojanom Borstnerjem

iz Slovenije. Ampak, tiste osnovne ugotovitve v knjigi, mislim, da še zmeraj zelo držijo.

Kar se narodnostnega šolstva tiče, je bilo zame takrat vse skupaj pač malo bolj v megli. Zdaj sem stvari spoznala do podrobnosti. Zato so moji pogledi mnogo bolj čisti, vem, kaj bi bilo potrebno, ampak za to nisem pristojna zgolj jaz, za to so potrebni porabski starši, porabski učitelji, še bolj šolsko ministrstvo, ki mora poskrbeti za ustrezno financiranje narodnostnega šolstva in za novosti, ki smo jih začeli uvajati.«

• **Pred kratkim sem se pogovarjal s Francekom Mukičem o njegovem, hkrati prvem porabskem romanu *Garaboncijaš ali Črnošolec*. Pisatelj, zdaj odgovorni urednik Radia Monošter, in predvsem jezikoslovec, v romanu-romaneskni zgodbi in tudi sicer - gleda zelo črno na porabsko stvarnost. Bi se mu pridružili?**

»S Francekom Mukičem se pogosto pogovarjava o porabskih problemih. Ugotavljava, da so najini pogledi ne povsem enaki, ampak zelo podobni. Tako glede ohranjanja jezika, ohranjanja narodnostne identitete in še česa. In menim, da ima Francek Mukič z mojega zornega kota zelo prav, kajti je eden tistih redkih Slovencev, ki to, kar govori, dejansko tudi živi. To je, žal, v Porabju redkost. Mislim predvsem na njegove zelo stroge zahteve, da Porab-

okolja, pri telesni, glasbeni in likovni vzgoji. Zelo pohvalno je, da imajo pozitivno mnenje o dvojezičnem pouku tudi starši. In koliko sem bila pri pouku, ki ga strokovno spremljam, lahko rečem, da je vloga staršev zelo vidna, zlasti pri učencih, ki imajo težave s slovenskim jezikom. Zelo se trudi razredničarka Eva Lazar, ki si prizadeva, da bi otroke naučila čimveč materinščine. Vsakokrat, ko pridem k pouku, opazim napredek, kar je zelo vzpodbudno. Če bodo tako delali tudi naslednja leta, potem bodo otroci ob koncu osnovne šole aktivni govorci slovenskega jezika. (Kar bo izjemen napredek v primerjavi s sedanji okoliščinami, opomba avtorja pogovora).

Drugače je v Števanovcih, kjer so ugotovili, da (še?) nimajo pogojev za dvojezični pouk, zato so se odločili za takojimeno šolo z razširjenim poukom slovenskega jezika. Pomeni več ur slovenščine, kot je je bilo doslej, in še kakšna slovenska beseda pri drugih predmetih. V Števanovski šoli tudi pravijo, da njihovo okolje ne deluje vzpodbudno za dvojezični pouk.

Največji problem postaja Monošter, kajti s tem šolskim letom se na osnovni šoli Istvána Széchenyja izteka narodnostni program izobraževanja. V Monoštru bo ostal krožek oziroma neobvezen pouk slovenskega jezika kakšno uro, dve tedensko. Na te probleme smo opozarjali že ob zapiranju podružnične šole v Sakalovcih, zaradi katere so v Monoštru ohranjali narodnostni program. Tedaj niti lokalna niti širša skupnost nista videli problema v ukinitvi šole. Po petih letih se vidi, da je ukinitve povzročila veliko škodo. Ukinjanje (»umiranje«) katerekoli slovenske institucije je katastrofa za tako majhno skupnost.«

Na Madžarskem je malo otrok, v Porabju še manj

• **V porabskih šolah je zelo nizko število učencev, kar**

ski Slovenci morajo ohraniti svoj slovenski jezik, najprej v družini, potem pa v javnosti. Francek Mukič vse to dela in zato ga globoko spoštujem.«

Starši na Gornjem Seniku so za dvojezični pouk

• **Vstopiva zdaj v porabsko narodnostno in od tega šolskega leta tudi dvojezično osnovno šolo. Preprosto, kako je na Gornjem Seniku, v Števanovcih in Monoštru?**

»Največja prizadevanja so bila narejena na Gornjem Seniku, kjer je šola res od 1. septembra sprejela takojimeno dvojezični program izobraževanja. Drugače je v Števanovcih in najslabše v Monoštru.

Na Gornjem Seniku je dvojezični pouk. Pomeni, da se začnejo učenci v prvem razredu ukvarjati s slovenščino tudi pri drugih predmetih, ne samo pri predmetu slovenski jezik. Slovenščina je prisotna še pri spoznavanju

ni zgolj problem tega okolja, marveč cele Madžarske. Slišal sem podatek, da je v prvih razredih osnovnih šol okoli sto tisoč učencev, in da je zdaj tudi toliko študentov v prvih letnikih fakultet in visokih šol. To naj bi pomenilo, kar je mogoče zračunati, kdaj, da se bo za približno polovico zmanjšal vpis na fakultete, umetniške akademije ...Kako ocenjujete probleme, povezane z majhnim številom otrok?

»Problem je izjemno velik, kar lahko vidimo v porabskih vrtcih. Če prav vem, se leta 2004 na Gornjem Seniku in v Števanovcih ni rodil niti en otrok. Rečeno drugače, čez štiri leta ne bo na Gornjem Seniku in v Števanovcih prvošolca. Demografski problemi so zelo veliki, za njihovo rešitev pa niti šola niti lokalna skupnost ne moreta narediti kaj dosti. Gre za širše, državne probleme.«

• »Standardno vprašanje«, kaj bi morala storiti več Slovenija, na katerih področjih nudi pomoč, na kakšen način pomagati pri razvoju narodnostnega pouka?

»Pogosto me sprašujejo o tem. Sama, recimo, ugotavljam, da mi, ki prihajamo iz Slovenije, nemara premalo upoštevamo tukajšnje želje in potrebe. Porabskim šolam nudimo strokovno izobraževanje, dajemo jim strokovno literaturo, navezujemo stike med šolami, ali točneje, težko najdemo nekaj, kar in kje bi Slovenija premalo naredila za porabske šole. Morda bi kdo rekel, naj Slovenija financira šole. Vemo pa, da Slovenija v nobenem kontekstu ne more financirati madžarskih državnih šol. Več bi, denimo, lahko in morala narediti slovenska politika, ko se njeni predstavniki pogovarjajo s sogovorniki na Madžarskem. Tu bi kazalo odločneje zastaviti besede v prid ohranjanju in razvoju porabskih šol. Priložnost je bila, ko sta se srečala ministra za izobraževanje in šolstvo Madžarske in Slovenije dr. Bálint Magyar in dr. Milan Zver.«

• Spremljate tudi pouk slovenskega jezika na monoštrski gimnaziji. Ste zadovoljni

z rezultati? Dosedanja vodstva gimnazije so bila naklonjena pouku slovenskega jezika?

»Rečem lahko, da je prav pouk slovenskega jezika na monoštrski gimnaziji ena izmed tistih zelo svetlih in pozitivnih točk v poučevanju slovenščine v Porabju. Iz leta v leto je na gimnaziji več učencev pri slovenskem pouku, letos jih je blizu 30. Skupine so zelo heterogene, kar pomeni, da se slovenščino učijo tako učenci s čisto madžarsko materinščino kot tisti iz slovenskih družin. Zato ima profesorica težko in zahtevno delo, vendar s pridnostjo in delavnostjo zmore vse naloge. Rečem lahko, da poteka pouk na gimnaziji zelo dobro, z njim

kakor na gimnaziji, kjer jih je le nekaj čez 100, op. avtorja pogovora) je bila več let dana možnost učenja slovenskega jezika in je še zdaj. Vendar znova in znova sprašujem, kdo ne naredi vsega, da bi se dijaki prijavljali k slovenskemu jeziku, zlasti ker prihajajo iz narodnostnih okolij in šol, z Gornjega Senika in Števanovca. Že večkrat sem poskusila raziskati, kje so vzroki za sedanje razmere, vendar doslej zadovoljivega odgovora tudi jaz nisem dobila.

Kar se tiče Sombotela, lahko povem, da smo se o tem pogovarjali z vodstvom Državne slovenske samouprave, da bi dali vnovič pobudo za učenje slovenskega jezika tamkajšnjim srednjim šolam. Koliko

Valerija in dr. Mihaela Koletnik, predstojnica Oddelka za slovanske jezike in književnost na PF

so, kar ni nepomembno, zadovoljni tudi dijaki.«

• Kaj pa na ostalih monoštrskih srednjih strokovnih šolah? Pred približno dvajsetimi leti so imeli pouk slovenskega jezika celo na eni izmed sombotelskih srednjih strokovnih šol – za trgovce in zaposlene v gostinstvu in turizmu?

»Na monoštrski srednji strokovni šoli (mimogrede, vpisanih je približno trikrat več dijakov

vem, do izpeljave pobude ni prišlo. Verjetno na teh šolah ni zanimanja ali povpraševanja, zato se ne odločajo za pouk slovenskega jezika. Seveda ni dobro, če se pouk slovenskega jezika konča v osnovni šoli in ne nadaljuje na srednješolski in visokošolski ravni. Tako dijaki in študenti izgubijo stik s slovenskim jezikom.«

Strokovni pogled v narodnostno šolstvo

• *Izobraževanje v Porabju spremljate tudi po strokovni plati, na znanstveni ravni. Rezultat tega je vaša uspešno zagovarjana magistrska naloga.*

»V magistrskem delu sem se lotila takoimenovanega sociolingvističnega pogleda na narodnostno izobraževanje. Ukvarjam se s sociolingvistično presojo narodnostnega izobraževanja, predvsem pouka slovenskega jezika. Pomembne so tudi okoliščine tega izobraževanja, kdaj, kako izobraževati, na kakšen način, s kakšnimi konkretnimi jezikovnimi sredstvi izobraževati, predvsem pa, koga izobraževati. Pri jezikovnem izobraževanju so največkrat zanemarjene prav takoimenovane sociolingvistične okoliščine. Kar mislim, da je pri narodnostnem izobraževanju izjemnega pomena, posebej v situaciji, ko dominantni državni jezik zavzema vlogo prvega jezika že tudi v intimnem družinskem okolju. Presoditi sem hotela, ali je ta model narodnostnega izobraževanja dovolj optimalen, da bi se učenci naučili narodnostnega jezika. Ugotovila sem, da dosednji porabski model ni bil dovolj optimalen. Zato sem v zaključku magistrskega dela podala vizijo narodnostnega izobraževanja, za katero se zdaj šole počasi res odločajo in jo preizkušajo, osnovne elemente pa tudi uvajajo v pouk. To je, denimo, upoštevanje narečja v vzgojnoizobraževalnem procesu. Porabski Slovenci so determinirani z narečjem kot materinšči no, zato: postopno uvajanje knjižnega jezika in ne knjižni jezik za vsako ceno. Kazalo bi razviti prilagojeno didaktiko začetnega pouka slovenskega jezika za otroke, s čimer se, žal, v Sloveniji na znanstveni ravni ne ukvarja nihče. V magistrskem delu sem podala osnovne zamisli, kako naj bi stvari izgledale, zdaj pa bi bilo potrebno vse to razvijati naprej, pri čemer naletim na velike težave. Če bi želela znanstveno delo nadaljevati na ravni doktorskega študija, bi imela resne težave z iskanjem ustreznih mentorjev.«

Ernest Ružič

... DO MADŽARSKE

Volitve na Madžarskem

Datum parlamentarnih volitev določa na podlagi d. točke 1. odstavka 30/A člena Ustave predsednik države. László Sólyom je prejšnji četrtek na tiskovni konferenci seznanil javnost, da bo prvi krog parlamentarnih volitev v nedeljo, 9. aprila, drugi krog pa v nedeljo, 23. aprila. Termin za kandidature individualnih kandidatov je 17. marec, za postavitev pokrajinskih strankarskih list 20. marec, za državno listo strank pa 21. marec.

127 registriranih verskih skupnosti na Madžarskem

Leta 2005 je bilo na Madžarskem registriranih 127 verskih skupnosti, njihovo število se je v zadnjih šestih letih skoraj podvojilo, kajti od leta 1999 je nastalo 54 novih verskih skupnosti. Če registrirana verska skupnost izpolnjuje formalne pogoje, je upravičena do enega odstotka dohodnine davkoplačevalcev, ki ga le-ti lahko nakažejo določeni cerkvi ali verski skupnosti preko davčne uprave. Iz tega naslova so verske skupnosti lani prejele skoraj 3,5 milijarde forintov. To podporo je država dopolnila z 8,7 milijarde forintov. Verske skupnosti so državno podporo dobile sorazmerno z njim nakazano dohodnino.

Demszky bo spet kandidat za župana Budimpešte

Prejšnji teden je Stranka svobodnih demokratov (SZDSZ) tudi uradno izjavila, da bo kandidat stranke na jesenskih občinskih volitvah za župana madžarskega glavnega mesta ponovno Gábor Demszky. Gábor Demszky županuje Budimpešti vse od spremembe sistema, tako se bo jeseni že petič boril za to funkcijo. V sredini tega mandata je Demszky veliko zgubil na popularnosti, vzrok za to je bila obnovitev njegove viken-dice na hrvaški obali, kamor se je peljal na letovanje s službenim šoferjem. Lastno kandidaturo je pogojeval s sprejetjem in uspešnostjo njegovega triletnega programa za obnovo budimpeštanskih cest. Liberalna stranka želi v Budimpešti na spomladanskih parlamentarnih volitvah doseči 12-odstotni rezultat.

Žganjekuha v Pomurju, na Goričkem in v Porabju

Sadjarstvo Smodiš Otovci že več let organizira tečaj žganjekuhe za ljubitelje malih pridelovalcev domačega žganja »palinka«. Tudi v letu 2005 smo skupaj s Srednjo kmetijsko šolo Rakičan organizirali tečaj žganjekuhe pod vodstvom Esada Šabanoviča, ing. agr., na turistični kmetiji Vere Smodiš v Otovcih. Tečaja se je udeležilo 20 tečajnikov, ki so prisostvovali oz. sodelovali pri sami izvedbi pridobivanja žganja po standardnem oz. starem načinu pridelave žganja v naših krajih.

V žganjarni, ali kot se po porabsko reče v »üti«, pri Jožefu Bediju v Števanovcih

Domače žganje »palinka« se pije kot zdravilo, to se pravi pitje ob posebni priložnosti v manjši količini. Domače žganje »palinka« je zelo stara pijača, pripravljena po starem načinu, kjer z dvakratnim kuhanjem lahko dobimo manj škodljivo žganje. Posebno pazljivi moramo biti pri drugem kuhanju, in sicer tako, da odvzamemo do 2 % prvega toka – cveta (čemerika, šarkanj).

Ker so tečajniki doma iz različnih krajev Pomurja, smo naredili tudi kratko strokovno ekskurzijo po Porabju. Mejo smo prestopili na mejnem prehodu Čepinci-Verica, kjer nas je sprejel župan Števanovec Laci Kovač in nas vodil do edine žganjekuhe v Porabju, to je v Števanovcih. Tu nam je Jože Bedi razložil, na kakšen način je možno pridobiti žganje na Madžarskem. Njegov oče je bil žganjar 37 let, prav tako dolgo pa žganje kuha tudi sam. Po degustaciji v sami žganjarni smo nadaljevali pot do Slovenskega kulturnega in informativnega centra v Monoštru. Pot nas je vodila ob Rabi proti Gornjemu Seniku, kjer nas je po obisku vaških gostiln sprejel duhovnik Ferenc Merkli, nam razkazal cerkev in nato smo nazdravili z modro frankinjo za srečno vrnitev domov.

Vlado Smodiš, ing. agr.

Ocenjevanje žganih pijač in sadnih vin

Sadjarsko društvo Pomurja organizira društveno ocenjevanje žganih pijač in sadnih vin.

Ocenjevanje bo 2. februarja na Sadjarstvu Smodiš v Otovcih. Vzorec v 0,5 l steklenici morate oddati do 1. februarja. Vzorce je možno oddati na recepciji hotela Lipa v Monoštru, pri Karlu Holecu in pri Martinu Ropošu na Gornjem Seniku.

NAJBOLE RAD MA NARAVO IN ŽIVALI

V Slovenskem kulturnom in informativnem centru v Monoštru si do začetka februarja leko poglednate kejpje amaterskega slikarja *Jožefa Kerna*. Jožef Kern se je rodil na Dolenjem Seniku, s slikarstvom se je te začno spravlati, gda je v penzijo išo. Dugo lejt je delo v varaškoj židanoj fabriki (tovarna svile) kak dekoratör. Vsigdar je trno rad emo naturo pa živali. Tau se vidi na njegvi kejpaj tō. Če je potrejbno, več vör sedi v kakšnoj gauški, na travniki, da bi leko vido, nastrgavo divje živali, kak so djeleni, srne, divje svinje pa vtiči. Dapa on nanjé ne cila, ne strejla s pükšov, liki z malarskim pemclinom. Kak

Jože Kern (na srejdi) na otvoritvi razstave s Ferencem Čukom in Jožetom Hirnökom

sam pravi, nigdar bi nej mogo kakšno stvar tastrliti, raj go naslika na platno. Njegve kejpje naj-

bole djagarge cenijo, dosta njegov slik visi po njini ramaj v Avstriji, v Talanjskom pa na Nemškom.

M.S.

Pismo iz Sobote

VARAŠ ALI VES

Ja, lübi moji Slovenci, tak je tou. V Soboti, v Murski Soboti se vse bole spitavlemo, če smo rejsan eške varaš ali smo že gratali ves. Nika sam od toga že piso, kak smo Sobočanci s Soboto vred vse menje vrejdi. Dapa neje minoulo dobroga pou leta ali eške menje, pa je nej nika boukše. Ka bi pa bilou boukše, vse bole je lagovejše. Vej pa, če je tou vpamet vzela moja tašča Regina, trno čedna ženska, tō, te je tou velka istina.

- Padaškinjo iz Lublane sam škela bole kesno večer pelati na pijačo, - je skur djoukala. - Pa je ena krčma, ena restavracija, ena oštarija, ena kavarna več nej bila oprejata. Zdaj, ka so naši prejdnji vōzglasili nouve varaše v Sloveniji, bi vejn leko nouve vesnice tō. Sobota bi gvüšno

bila prva napravljena za nouvo ves.

Moram povedati, ka je moja tašča Regina, trno čedna ženska, nej bila daleč od istine. Dapa nede guč samo od krčme. Če po desetoj vōri večer človek pogledne po varaši, je Sobota prazna, kak če bi kakša epidemija fudnila po vilicaj pa ulicaj. Takšnoga strašlivo-ga varaša ranč nega v meriški filmaj iz Hollywooda. Če eške malo tadale poglednemo. Naš vsemogouči župan je kulturo pa turizem vküper zmejšo v eden pisker. Tou de zdaj tak vōvidlo, ka de kultura, ka od umetnosti ranč ne gučimo, za turiste. Zato pa, ka turistov v Soboti skur nega, kuture tō nede več. Tak mo meli v Soboti samo eške senje na Mikla-užovo pa na Trejzovo, dve ali

tri veselice za Soboške dneve in tou de vse. Na, tū smo že skur kak na vesi. Tam cejli kulturni žitek organizirajo turistično kulturna društva. Leko, ka je soboški župan takšo čüo pa vido nin na vesi ali pa v kakšoj malo obćini na Goričkem. Pa si je brodo, kak de tou v varaši Sobota tō trno dobro. Ali geste eden problem, ka ga je nej vido. Tista društva delajo prekleto dobro, v Soboti pa je kulture den do dneva vse menje brezi turistov tō. Vejn Sobota pomalek ranč več obćina nede. Najboukše de, ka se kcuj zakapčimo k obćini Puconci. Vejn se kaj vōmini na čedno pa na boukše. Leko vküper s Puconcami nazaj varaš gratamo.

Vas pozdravlja vaš varašane, Miki brezi varaša!

Slovenska samouprava in Slovensko kulturno društvo Avgust Pavel

v Somboteli vas zovéta

na SLOVENSKI PLES Z ANSAMBLOM ATLANTA,

steri bau 4. februara (sobota) 2006

od 18. vōre do 02. vōre

v obedovalnici Visoke šole Dániel Berzsenyi.

Vstopnica z večerjo: 2000 forintov.

Večerja bo ob 19. vōri

(svinjski zrezek po pariško, ocvrte puranje prsi, mešana priloga, mešana solata).

Ob 24. uri hrenovke, gorčica, žemljice.

Vstopnice leko naraučite po telefoni: 06-30-9970-077 pri Mariji Kozar.

OTROŠKI

Miki Roš

IZ MOJOGA DNEVNIKA

Ime mi je Janina. Kelko sam stara, vam ne ovadim, ka se takšo deklin ne spitavle. Leko pa vam povejm, ka eške ojdim v šoulo. Dnevnik sam začala pisati zato, naj ne pozabim, ka se mi je zgodilo v dnevaj mojoga življenja.

Na, vej človek ne mora samo tak tapozabiti, ka se njemi je zgodilo. Dapa nigdar se ne vej. Dnevi mojoga življenja so se začali pisati, pa je zato tou moj dnevnik, ka se v njem piše od moji dnevaj.

TISTA SOBOTA, V STERI JE VRAG VZEU VSE MOŠKE NA TOUM SVEJTI

Dragi moj Dnevnik, kuman sam strpela, ka sam ga nej gori vtrgnila. Vej sam pa spati tō nej mogla. Kak bi pa leko spala, lepou te prosim!? Kak naj bi spala, če pa sam mejla pod vankišom pismo od mojoga Benčina!? Dapa bila sam disciplinirana. Tak, kak sam si zapovedala, tak je ranč bilou. Čakala sam do osme vōre, se skobacala iz postele, se mujla, pogejla zajtrik, si eške gnouk mujla zobe, pa po tistom čakala. Čakala sam, ka se mogouče pismo samo od sebe gori opre. Pa po tistom vō pogledne Benči. Vej me pa razmejš, moj Dnevnik? Ka pa če mi nut piše, ka me neške meti rad? Pa eške kcuj k tomi, ka me sploj več neške videti? Pa ka neške sploj več čüti za mene? Ja, zato sam ga nej včera večer gor vtrgnila, ka bi leko po tistom cejlo nouč djoukala pa sploj nika nej bi mogla spati. Na, vej sam tak ali ovak nej nika spala. Tam nin do desete sam pismo klala iz roke v rokou. Moji domanji so me znouva gledali nikak po šrek, kak če bi nej bila čista. Vej pa, sto je zalübleni do vüj pa eške više, té je nej čisti gé. Tam malo pred edenajsto vōro dopodne sam pomalek začnila opirati pismo. Prsti so mi trpetali kak trava v jesenskom vōtri, kolena so mi gratala vcejlak méka, v glavej mi je šumatelo pa srce je mlatilo da-

da-dam, da-dam. Papir sam vōpotegnila pa ga brž potisnila nazaj nut. Tak sam cejla trepetliva tou naprajla eno sedemkrat. Po tistom sam že sama sebi više prišla. Papir sam vō vzela, ga raznok oprla pa začnila šteti. Boug moj, kakša sreča za moje oči, za moje srce!

Draga Janina!

Ne vej, kak naj začnem. Rejsan ne vej, kak naj začnem. Najraj bi začno vcejlak ovak, kak pa sam vse vküper začno. Dapa rejsan je samo eno, ka si ti edna trno lejpa pa vredi deklina. Vsefele bi ti rad eške napiso pa ne vej, kak bi tou naredo. Zato te zovem, če prideš v štrtoj za šoulo, ka ti kaj vōovadim, ka si brodim od tebe pa od mene.

Benči

Na, sam si prajla, čüden ftič je té Benči, zavolo steroga sam že skur dva mejseca kak brezi glave. Neka malo-ga je napiso, eške menje je povedo. Vej pa ge vej, ka sam lejpa pa vredi deklina! Dapa kuman sam čakala na štrto vōro, ka odidem na prvi randi z mojim Benčinom. Na, bar vüpanje sam mejla, ka je moj gé. Ali nej-sam včasi ob štiraj bila za šoulo. Malo sam počakala. Vej se pa ne šika, ka bi deklina prišla genau na vōro ali pa bi eške mogla čakati na pojba.

Za šoulo sam se Z biciklinom pripelala frtau na peti. Benči je biu že tam. Pa njeg-

vi padaš Igor tō. Gda sam ta prišla, se je Benči vkraj obrno, kak bi me sploj nej bilou. K meni je stoupo Igor. Boug moj, ka pa je zdaj tou, sam si prajla, pa je Igor že oupro lampe.

- Benči mi je pravo, naj ti povejm, ka je zalübleni v tebe pa bi rad, ka bi bila kak pojep pa dejkla. Povej, če ti tō tak škeš?

Gledala sam Igora. Gledala sam ga, kak če bi spadno z mejseca. Poglednila sam prejk njegve rame. Benči je gledlo, sto vej kama, eške un sam je nej vedo. Pomalek so se v meni začnili nabirati čemer. Rejsan, vcejlak pomalek, dokeč so nej vōzleteli iz mene kak iz vulkana.

- Čüj, ti tomi svojomi od straja pocükanomi padaši povej, - sam bila trno glasna, ka se je čülo eške do cerkve, - ka se mi je eške minuto nazaj trno vido pa sam bila zalüblena v njega. Dapa takšnoga postrašnoga vrabla bi nej mogla nigdar meti za svojoga pojba. Moja lübezen je nej vrejdnata takšnoga pojba.

Ne vej, kak sam se pripe-lala domou. Tresnila sam z dverami. Oča me je pito, ka je za baje. Nika sam nej škela prajti. Dapa nej sam si mogla pomagati.

- Vrag naj vzeme vse moške na toum svejti, - sam njemi zabrusila.

Moj ata je čeden človek. Vedo je, ka ne smej pitati, če naj vrag vzeme njega tō. Že nin za pou vōre je biu zame Benči kak lanski snejg.

Moj rodovnik

KOTIČEK

Med zimskimi počitnicami sem obiskal monoštrsko župnijo, da bi raziskal poreklo našega družinskega drevesa, oz. imena. Z očetove strani sem prišel do leta 1828, priimek Dončec se pojavi že v 14. stoletju, in sicer smo potomci nekih Donči, ki so živeli v okolici Števanovcev in v Velikih Dolincih (Dolenci). Raziskave pravijo, da le-ti prihajajo s kraja Krka in v Porabje so se naselili skupaj s pomurskimi slovenskimi kmeti v 12. stoletju, ko so jih poklicali cistercijanci. Drugače pa živijo tudi danes ljudje s priimkom »Donč, Danč« na Hrvaškem in v Bolgariji, in če dobro premislimo, so cistercijanci na svoje posestvo naselili slovenske kmete tudi s Hrvaške.

Leta 1530 je v Števanovcih izbruhnil upor proti cistercijancem, ker so se davkarji obnašali z ljudstvom grdo in kruto. Zapis omenja človeka z imenom Donč, ki naj bi bil eden izmed vodij tega upora.

Ta končnica je lahko oznaka za otroka moškega spola ali pa celega kmečkega roda, recimo sin Donča Janez ali Janez iz roda Dončev (Janez Dončec), lahko pa pomeni ime in ne priimek.

V 16. stoletju se Dončeci pojavijo razen v Števanovcih tudi po drugih vaseh. Na koncu 17. stoletja pa se naselijo v Monoštru, nato na Židi in se selijo dalje. Glede na to, da so bili zapisovalci opatije Nemci, so v matično knjigo zapisovali imena po posluhu ali po izgovoru drugih ljudi. Tako so nastali priimki: Dončec, Dančec, Dončeč, Dančes, Dančes.

Akoš Dončec
Gimnazija Monošter

Zahvala

V imenu delavcev in malčkov otroškega vrtca v Števanovcih bi se rada zahvalila vsem, ki ste nam pomagali pri organiziranju 20. obletnice vrtca.

Bila sem zelo vesela, da so se povabljeni vaščani, starši in gostje odzvali našemu povabilu ter napolnili dvorano kulturnega doma.

Vzgojiteljica in vodja otroškega vrtca Števanovci s predsednikom DSS Martinom Ropošem

Posebej bi za zahvalila za čestitke in darila: Zvezi Slovencev na Madžarskem, Državni slovenski samoupravi, Zavodu RS za šolstvo, Vrtcu Murska Sobota, Vrtcu Šalovci.

Zahvaljujem se seveda tudi staršem in vsem tistim, ki ste nam z delom ali na kakršenkoli drug način pomagali.

Agica Holec
vzgojiteljica in vodja otroškega vrtca
Števanovci

KAUT

MLAŠEČI

PETEK, 27.01.2006, I. SPORED TVS

6.20 TEDENSKI IZBOR, 6.20 KULTURA, 6.30 ODMEVI, 7.00 POROČILA, 9.05 TEDENSKI IZBOR 9.05 OTROŠKI PROGRAM, 10.00 MODRO, 10.35 Z VAMI, 11.30 POGLED NA ... POSLIKAVE V NARODNEM MUZEJU, 11.40 FOTOGRAFIJA NA SLOVENSKEM DOK. SER., 12.20 OSMI DAN, 13.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 13.25 TARČA: INVALIDI, 15.00 POROČILA, PROMET 15.05 MOSTOVI - HIDAK 15.40 PALČEK DAVID, RIS. NAN., 16.10 IZ POPOTNE TORBE: SVEČA 16.30 ŽIVALSKI VRT IZ ŠKATLICE, ŠKOTSKA NAD., 17.00 NOVICE, SLOVENSKA KRONIKA, ŠPORT, VREME, 17.45 VELIKA VODA KAMBODŽE, NEMŠKA DOK. ODDAJA, 18.30 ŽREBANJE DETELJICE, 18.40 MEDVEDEK UHEC, RISANKA, 19.00 DNEVNIK, VREME, MAGNET, ŠPORT, 20.00 20 NAJ - NARODNO ZABAVNIH PESMI VSEH ČASOV, 21.00 TURISTIKA 21.25 POGLED NA ... ROBBOV VODNJAK, 21.35 POGLED NA ... GRUBERJEVA PALAČA, 22.00 ODMEVI, KULTURA, ŠPORT, VREME, 22.50 POLNOČNI KLUB,

PETEK, 27.01.2006, II. SPORED TVS

6.30 INFOKANAL, 9.00 ZABAVNI INFOKANAL, 10.25 SVETOVNI POKAL V ALPSKEM SMUČANJU, SUPERVELESALOM (Ž), 11.55 ŠTAFETA MLADOSTI, 12.40 OBZORJA DUHA, 13.10 DUHOVNI UTRIP, 13.25 PREVISOKA CENA, NEMŠKI FILM, 14.55 SAGA O FORSYTH, ANG. NAD., 16.05 ODPRTO PRVENSTVO AVSTRALJE V TENISU, 18.05 ZDAJ!, 18.30 MOSTOVI - HIDAK, 19.05 CERVANTES, ŠPANSKA NAD., 20.00 VEČNA UGANKA, ANG. DOK. SER., 20.50 ALPE-DONAVA-JADRAN, 21.20 MOZARTOVO LETO 2006 - SLAVNOSTNI KONCERT IZ SALZBURGA, 23.30 VIHARNI PONEDELJEK, AM. FILM

SOBOTA, 28.01.2006, I. SPORED TVS

6.20 TEDENSKI IZBOR, 6.20 KULTURA, 6.30 ODMEVI, 7.00 OTROŠKI PROGRAM, 9.35 KINO KEKEC: MAJA IN VESOLJEČEK, SLOV. FILM, 10.50 POLNOČNI KLUB, 12.05 TEDNIK, 13.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 13.10 TEDENSKI IZBOR, 13.10 SKOZI ČAS, 13.20 PRVI IN DRUGI, 13.40 ŽIVLJENJSKI KROG, DOK. FELJTON, 14.05 SLOVENC V ITALIJI, 14.35 DOKTOR MARTIN, ANG. NAD., 3/8, 15.25 UZDA NA VRATU, FRANC. FILM, 17.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 17.15 OZARE, 17.20 SOŽITJA, SVET OVALNA ODDAJA TV MARIBOR, 18.40 PRIHAJA NODI, RISANKA, 19.00 DNEVNIK, UTRIP, VREME, ŠPORT, 20.00 HOTEL POLDRUGA ZVEZDICA, 4. EPIZODA - MARKO KURAT: NIGERJSKO PISMO, 20.40 HRI-BAR, 22.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 22.30 TELESA, ANG. NAD., 23.30 UMazan KOT ANGEL, FRANC. FILM,

SOBOTA, 28.01.2006, II. SPORED TVS

6.30 INFOKANAL, 9.15 SKOZI ČAS, 9.25 ZDAJ!, 9.55 SVETOVNI POKAL V ALPSKEM SMUČANJU, SMUK (Ž), 11. SVETOVNI POKAL V ALPSKEM SMUČANJU, SMUK (M), 13.00 ODPRTO PRVENSTVO AVSTRALJE V TENISU, FINALE (Ž), 15.00 KOŠARKA NBA ACTION, 15.30 MAGAZIN DESKANJA NA SNegu, 16.25 LP V ROKOMETU, ELDA PRESTIGIO - KRIM MERCATOR, 1. POLČAS, 16.55 SVETOVNI POKAL V SMUČARSKIH SKOKIH, 18.45 EP V ROKOMETU (M), SLOVENIJA - UKRAJINA, 20.15 LP V ROKOMETU: ELDA PRESTIGIO - KRIM MERCATOR, 2. POLČAS, 21.00 KIFELJCI, ŠVEDSKO-DANSKI FILM, 22.25 CERVANTES, ŠPANSKA LITERARNA NAD., 23.10 SOBOTNA NOČ - U2: VERTIGO 2005, POSNETEK KONCERTA IZ CHICAGA,

NEDELJA, 29.01.2006, I. SPORED TVS

7.30 ŽIV ZAV, 10.00 TIMOVA ZGODBA, ŠVEDS. MLAD. NAD., 10.25 PRVAKI DIVJINE, FRANC. POLJUDNOZNANSTVENA SER., 10.50 PRISLUHNI MO TIŠINI, 11.20 OZARE, 11.25 OBZORJA DUHA, 12.00 LJUDJE IN ZEMLJA, 13.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 13.25 20 NAJ - NARODNO ZABAVNIH PESMI VSEH ČASOV, 17.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 17.15 TISTEGA LEPEGA POPOLDNEVA - VIKEND PAKET, 18.30 ŽREBANJE LOTA, 18.40 KRAVICA KATKA, 19.00 DNEVNIK, 19.25 ZRCALO TEDNA, 19.40 VREME, ŠPORT, 20.00 EMA 2006: IZBOR POPEVKE ZA EVROVIZIJO, 22.05 ODMEVI, VREME, 22.35 Š - ŠPORTNA ODDAJA, 22.55 ZASEBNO ŽIVLJENJE UMETNINE: NOČNA STRAŽA, ANG. DOK. SER., 23.45 SPOMIN ZLATE RIBICE, IRSKI FILM,

NEDELJA, 29.01.2006, II. SPORED TVS

6.30 INFOKANAL, 8.20 SKOZI ČAS, 8.30 HRI-BAR, 9.40 SVETOVNI POKAL V ALPSKEM SMUČANJU, VELESALOM (Ž), 10.55 SVETOVNI POKAL V ALPSKEM SMUČANJU, SUPERVELESALOM (M), 12.15 KONCERT SOLISTOV AKADEMIJE ZA GLASBO IN SIMFONIKOV RTV SLOVENIJA, 12.40 SVETOVNI POKAL V ALPSKEM SMUČANJU, VELESALOM (Ž), 13.40 SVETOVNI POKAL V SMUČARSKIH SKOKIH, 13.55 EVROPSKO PRVENSTVO V ROKOMETU (M), SLOVENIJA - POLJSKA, 17.20 ODPRTO PRVENSTVO AVSTRALJE V TENISU, FINALE (M), 20.00 PEPE CARVALHO, FRANC. NAD., 21.40 ŽIVLJENJE NA KONICI: LEO HOULding, ANG. DOK. ODDAJA, 22.30 POKVARJENA DEKLETA, ANG. NAD., 23.20 UMETNOST GLASBE IN PLESA,

PONEDELJEK, 30.01.2006, I. SPORED TVS

6.25 TEDENSKI IZBOR, 7.00 POROČILA, DOBRO JUTRO, 9.05 TEDENSKI IZBOR, 10.25 TISTEGA LEPEGA POPOLDNEVA, 13.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 13.15 TEDENSKI IZBOR, TISTEGA LEPEGA POPOLDNEVA, VIKEND PAKET, 14.30 TURISTIKA, 15.00 POROČILA, PROMET, 15.05 DOBER DAN, KOROŠKA, 15.40 KRTEK IN OREL, RISANA NAN. 16.05 RADOVEDNI TAČEK: CEV, 16.25 RISANKA, 16.30 MARTINA IN PTIČJE STRAŠILO: ZIMA, 16.40 BISERGORA, SREČNA BIBA, 17.00 NOVICE, SLOVENSKA KRONIKA, ŠPORT, VREME, 17.40 POGLED NA ... STOPNIŠČE V MARIBORSKEM GRADU, 17.50 FOTOGRAFIJA MED 2. SVETOVNO VOJNO, DOK. SERIJA, 18.30 ŽREBANJE 3X3 PLUS 6, 18.40 RISANKA, 19.00 DNEVNIK, VREME, MAGNET, ŠPORT, 20.00 IZZIVI, 20.30 UMETNI RAJ, 21.00 DOKTOR MARTIN, ANG. NAD., 22.00 ODMEVI, KULTURA, ŠPORT, VREME, 22.50 DEDIŠČINA EVROPE: SADE, FRANC. FILM,

PONEDELJEK, 30.01.2006, II. SPORED TVS

6.30 INFOKANAL, 9.00 ZABAVNI INFOKANAL, 11.40 TEDENSKI IZBOR: ŠPORTNA ODDAJA, 12.05 SLOVENC V ITALIJI, 12.35 UMETNOST GLASBE IN PLESA, 14.05 ŽIVLJENJE NA KONICI: LEO HOULding, ANG. DOK. ODDA., 17.30 OTROCI NA BEGU, IT. NAD., 19.20 NAŠE SKRIVNO ŽIVLJENJE, AVSTRAL. NAD., 20.15 PRAKSA, AM. NAD., 21.00 STUDIO CITY, 22.00 ARITMIJA - PLANET ROCK: SUM 41, GLASBENI DOK., 22.25 NORCI NA LINIJI, AM. RISANA HUM. NAN., 22.50 BRANE RONČEL IZZA ODRA,

TOREK, 31.01.2006, I. SPORED TVS

6.20 TEDENSKI IZBOR, KULTURA, 6.30 ODMEVI, 7.00 POROČILA, 7.05 DOBRO JUTRO, 9.05 TEDENSKI IZBOR: OTROŠKI PROGRAM, 10.40 SOŽITJA, 11.55 20 NAJ - NARODNO ZABAVNIH PESMI VSEH ČASOV, 13.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 13.15 HRI-BAR, 14.20 HOTEL POLDRUGA ZVEZDICA, 15.00 POROČILA, PROMET, 15.05 MOSTOVI - HIDAK, 15.40 SVET PETRA ZAJCA IN PRIJATELJEV, RISANA NAN., 16.05 MUNKIJI, RISANKA, 16.15 CIAK JUNIOR: MAMI SEDI Z NEKOM DRUGIM, 16.35 KNJIGA MENE BRIGA - ALICE MILLER: UPOR TELESA, PONOVITEV 17.00 NOVICE, SLOVENSKA KRONIKA, ŠPORT, VREME, 17.40 NARAVNI PARKI SLOVENIJE, 18.10 POVODNI MOŽ, DOK. ODDAJA, 18.40 RISANKA, 19.00 DNEVNIK, VREME, MAGNET, ŠPORT, 20.00 POD ŽAROMETOM, 21.00 MAKALU - 30 LET POZNEJ, DOK. ODDAJA, 22.00 ODMEVI, KULTURA, ŠPORT, VREME, 22.50 ZAKLAD V ZABOJH,

TOREK, 31.01.2006, II. SPORED TVS

6.30 INFOKANAL, 9.00 ZABAVNI INFOKANAL, 11.30 OTROŠKI INFOKANAL, 12.30 ZABAVNI INFOKANAL, 16.30 TEDENSKI IZBOR, 16.30 ARITMIJA - PLANET ROCK: SUM 41, GLASBENI DOK., 16.55 STUDIO CITY 17.50 ALPE-DONAVA-JADRAN, PODOBE IZ SREDNJE EVROPE, 18.20 MOSTOVI - HIDAK, 18.55 FERI LAIŠČEK-ANDREJ MLAKAR: HALGATO, TV NAD., 3., ZADNJI DEL: PIŠTI, 20.00 FRASIER, AM.ERIŠKA HUM. NAN., 20.25 HENRIK IBSEN: NORA, TV PRIREDBA, 22.20 DEVETI DAN, NEMŠKI FILM, 23.55 DNEVNIK ZAMEJSKE TV,

SREDA, 01.02.2006, I. SPORED TVS

6.20 TEDENSKI IZBOR, 6.20 KULTURA, 6.30 ODMEVI, 7.00 DOBRO JUTRO, 9.05 TEDENSKI IZBOR, OTROŠKI PROGRAM, 10.00 VELIKA VODA KAMBODŽE - NA POTI PO TONLE SAPU, NEM. DOK. ODDAJA, 10.45 EMA 2006: IZBOR POPEVKE ZA EVROVIZIJO, 13.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 13.15 NEKAJ MINUT ZA DOMAČO GLASBO, 13.40 LJUDJE IN ZEMLJA, 14.30 PRVAKI DIVJINE, FRANC. SER., 15.00 POROČILA, PROMET, 15.05 MOSTOVI - HIDAK, 15.40 FRAČJI DOL, LUTK. NAN., 16.05 RISANKA, 16.10 MALE SIVE CELICE, KVIZ, 17.00 NOVICE, SLOVENSKA KRONIKA, ŠPORT, VREME, 17.35 Z VAMI, 18.30 ŽREBANJE ASTRA IN LOTA, 18.40 PIKIJEVE GLASBENE DOGODIVŠČINE, RIS., 19.00 DNEVNIK, VREME, MAGNET, ŠPORT, 20.00 SEDMI PEČAT: KDO BO MENE LJUBIL, IT. FILM, 21.40 KRAS 88, SLOV. KRATKI DOK. FILM, 22.00 ODMEVI, KULTURA, ŠPORT, VREME, 22.55 OMIZJE,

SREDA, 01.02.2006, II. SPORED TVS

6.30 INFOKANAL, 9.00 ZABAVNI INFOKANAL, 11.30 OTROŠKI INFOKANAL, 12.30 ZABAVNI INFOKANAL 16.05 TEDENSKI IZBOR, U2: VERTIGO 2005, POSNETEK KONCERTA IZ CHICAGA, 17.40 FRASIER, AM. HUM. NAN., 18.00 DOBER DAN, KOROŠKA, 18.30 MOSTOVI - HIDAK, 19.00 SLAČENJE, NOV. NAD., 20.00 ŠPORT, 22.30 SLOVENSKA JAZZ SCENA: THE PHOTERS,

ČETRTEK, 02.02.2006, I. SPORED TVS

6.20 TEDENSKI IZBOR, 6.20 KULTURA, 6.30 ODMEVI, 7.00 DOBRO JUTRO, 9.05 TEDENSKI IZBOR, OTROŠKI PROGRAM, 11.10 IZZIVI, 11.40 OMIZJE, 13.00 POROČILA, ŠPORT, VREME, 13.30 BELA MAGISTRALA: NA SMUČEH ČEZ JULIJCE, DOK. ODDAJA, 14.20 UMETNI RAJ, 14.45 ODPETI PESNIKI, 15.00 POROČILA, PROMET, 15.05 MOSTOVI - HIDAK, 15.40 ODDAJA ZA OTROKE, 16.15 ELIZA, KRATKI IGRANI FILM EBU IZ ISLANDIJE, 16.30 VSE O ŽIVALIH: LANGURJI, 17.00 NOVICE, SLOVENSKA KRONIKA, ŠPORT, VREME, 17.30 JASNO IN GLASNO, KONT. ODDAJA, 18.20 DUHOVNI UTRIP, 18.40 MERLIN, ČUDEŽNI KUŽA, RISANKA, 19.00 DNEVNIK, VREME, MAGNET, ŠPORT, 20.00 TEDNIK, 21.00 PRVI IN DRUGI, 21.20 OSMI DAN, 22.00 ODMEVI, KULTURA, ŠPORT, VREME, 22.50 KNJIGA MENE BRIGA - PAUL BOWLES: ČITANKA, 23.10 GLASBENI VEČER - MOZARTOVO LETO,

ČETRTEK, 02.02.2006, II. SPORED TVS

6.30 INFOKANAL, 9.00 ZABAVNI INFOKANAL, 11.30 OTROŠKI INFOKANAL, 12.30 ZABAVNI INFOKANAL, 15.35 NORCI NA LINIJI, AM. RISANA HUM. NAN, 15.55 PRISLUHNI MO TIŠINI, 16.25 VEČNA UGANKA, ANG. DOK. SERIJA, 17.15 MOSTOVI - HIDAK, 17.45 LYNX MAGAZIN, 18.15 ŠTUDENTSKA, 18.50 POD RUŠO, AM. NAD., 20.00 ŠPORT, 21.45 POD ČRTO, HRV. DRAMA, 23.30 CESTNI BOJEVNIK, AVSTRALS. FILM,

SLOVENSKI KULTURNI IN INFORMATIVNI CENTER

V MONOŠTRU VAS VABI NA

PORABSKE KOLINE,

KI BODO V SOBOTO, 4. FEBRUARJA 2006

Z ZAČETKOM OB 8. URI NA DVORIŠČU

SLOVENSKEGA KULTURNEGA IN INFORMATIVNEGA CENTRA.

ZA VEČERJO VAM BOMO POSTREGLI S

»SVINJSKIMI DOBROTAMI«

OB CIGANSKI GLASBI ANSAMBLA TIBORJA HORVATA.

Rezervacija po telefonu: 383-060

Pokrajinska in študijska knjižnica

Murska Sobota

vabi na obisk

POTUJOČE KNJIŽNICE.

Brezplačno vam nudi izposojlo knjig zvočnih in videokaset.

Vaš kraj bodo obiskali:

v ponedeljek, 30. januarja,

v ponedeljek, 13. in 27. februarja,

v ponedeljek, 13. in 27. marca,

v ponedeljek, 10. aprila

v ponedeljek, 15. in 29. maja in

v ponedeljek, 12. junija

ČAKAJO VAS:

na Gornjem Seniku od 8.30 do 9.30 ure

v Slovenski vesi od 10.00 do 10.30 ure

v Števanovcih od 11.00 do 11.45 ure

v Monoštru pri Slovenskem domu od 12.15 do 13.00 ure.

Porabje

ČASOPIS
SLOVENCEV NA
MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek

Glavna in odgovorna urednica

Marijana Sukič

Naslov uredništva:

H-9970 Monošter, Gárdonyi G. ul. 1.; p.p. 77,
tel.: 94/380-767; e-mail: porabje@mail.datanet.hu
ISSN 1218-7062

Tisk: EUROTRADE PRINT d.o.o.

Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis izhaja z denarno pomočjo Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Javnega sklada za narodne in etnične manjšine na Madžarskem.

Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za Slovenijo 5.200 SIT ali 22 EUR. Za ostale države 52 EUR ali 52 USD.
Številka bančnega računa: HU15 1174 7068 2000 1357,
SWIFT koda: OTPVHUHB